

sére pedig a főispán kezéhez nyolcezer forintot utalványozott, s ezenkívül elrendelte egy megyei utnak megcsinálását, hogy így a közérdeknek is legyen egy szolgálat téve s egyuttal a szegénység jutalmazó munkát nyerve a szükség idejére. Persze az országgyűlés egyhangulag tudomásul vette a kormány választát, az ellenzék pedig azóta új-ságezikkeiben még jobban dühöng, hogy a csánkvetés nem sikerült s fel-felsohajt, hogy ez a zsarnok Tisza örökké akar-e már élni s uralkodni?

Természetes, hogy Tisza miniszterelnök nem akar megbukni csak azért, hogy a tisztelt egyesült ellenzék hatalomvágyának szolgálatát tegyen. S egyesült elleni hiába akarnák őt a légszivattyú alá helyezett sorsára juttatni, állhatatos hazudozással a közvéleménynek tőle elfordulását híresztelve, azon czélből, hogy az ezután történjek meg. A józan közvélemény már nem teremthető, hanem magától jó létre a közdolgokat figyelemmel kíséző polgárok közt, — s a nép józan felfogása terem ugyan közvéleményt, de ez egyenesen a lazugsággal dolgozó, tehetetlen ellenzékét itéli el.

N.

A képviselőház október 28-iki ülésében a pénzügyminiszter előterjesztette a jövő év budgetjét, mely egy-két százezer forint hiján teljesen megfelel azon számoknak, melyeket az „Ellenőr“ a napokban közzétett. Most csak constataálni akarjuk azon rendkívül kedvező benyomást, melyet a jelentés a ház összeségére tett.

A képviselőház véderő-bizottsága megalkotta s elsőkévé Tisza Lászlót, jegyzőjévé pedig Márkus Istvánt választotta.

Az osztrák urakházának október 27-iki ülésében nem tudta elfogadtatni akaratát Taaffe kormány elnök. Arról volt szó, hogy kiegyeztessék a fölirati bizottság többségének és kisebbségének javaslata közt az elötrést. Sajnáljuk a kiegyezés érdekében, hogy gyöngének bizonyult be, hogy az urakháza fejtett ki a szükségnél nagyobb macakasságot.

Mi csak két esetet képzelhetünk. Taaffe gróf vagy azért szenvedett vereséget, mert nem lépett kellő contactusba az urak házával és elmulasztotta kifejteti, hogy minő fontosságot tulajdonit a csehek jogfertetésének és hogy minő mértékben kívánja azt tekintetbe venni. Ezzel a mulasztással szemben nem csodálhatók, hogy az urakházának többsége nyomatékosan hangsúlyozta, hogy nem egyikik bele az alkotmány megingatásába.

De az urakháza is tévedett, ha a kormány biztosításával szemben is ragaszkodott e formalitáshoz. Az urakháza berhette volna azzal, hogy semmi olyasmit nem akar adni a cseheknek, a mi nem foglaltatik a jelen alaptörvényekben és ennek fejében csonkitalanul engedhetne volna át a cseheknek azt a dícsőséget, hogy még a felirat is megemlékezik jogfertetésünkről.

Megemlítjük végtére, hogy az urakháza ezen fontos ülésben Albrecht, Károly Lajos és Lajos Viktor főherczek is jelen voltak is támogatták Taaffe gróf javaslatát. A kormányelnök azon eljárásának helyessége legalább is vitatható, hogy a dynastia tagjait tanuivá tette vereségéek.

Külföldi szemle.

Atáviratok változásokat jelentenek, melyek az osztrák-magyar külügyi hivatalban történtek és történnek. Ezen változások közt legnagyobb figyelmet érdemel az, hogy az osztrák-magyar nagykövet Konstantinápolyban, Zichy Ferenc gróf is beadta lemondását és hogy ezen lemondás elfogadtatott. Még eddig utóda nincs kijelölve, némelyek ugyan csak azt hiszik, hogy Kállay Béni fogna oda kinevezetni, mint olyan ember, ki a keleti ügyekben legtöbb jártassággal bír.

Törökországban a dolgok ismét bonyolulnak s így csakugyan szükség van arra, hogy oda nagyon ügyes és szemfényes diplomatát küldjenek a hatalmak. Az arnauták legutolsó felkelése Szerbia és Montenegro ellen a dolgok állását még bonyolultabbá teszi. A Hadzi albán törzs ugyanis a felkelő arnautáknak 400 embert küldött segítségül. Az albán liga pedig Gombert és Plavába éllel és löszereket küldött.

De magában Konstantinápolyban is növekedik a zavar, Mahmud Nedim ugyan Hirsch báróval egy 5 millió fontnyi kölcsön megkötése ellen tiltakozik, de Layard konstantinápolyi nagykövet a portának egy szerződést előterjesztett Cyprus sziget megvételére nézve, de itt meg Lobanoff herczeg konstantinápolyi muszka nagykövet tiltakozik és kijelentette, hogy ha ezen szerződés meg is kötötnék, ezt Muszkaország soha sem fogja érvényesnek elismerni.

A görög delegátusok Konstantinápolyból Athénbe kormányuknak azt írják, hogy itt időszerűnek semmi célja nincs, mivel előrelát-

ható, hogy a határigazítási kérdés nem fog megoldathatni és épen azért haza akarnak menni.

Mars eilében 20-ika óta a nagy munkás kongresszus folyvást tart, abban a nők is vesznek részt és már több határozat hozottat, jelesül ezen elveket állapították meg: a föld a földművelőké, a szerszámok és gépek a munkásokéi. A nő mindenben egyenjogú a férfiakkal. Mindeniknek joga van a munkára. A szociál-demokraczia célja: béke és szabadság. Nincs jog kötelesség és nincs kötelesség jog nélkül.

Nagy felütést és egyerszemd aggodalmat okozott Berlinben azon hír, mely szerint dr. Struck, Bismarck házi orvosa, hirtelen Varzinba hivatott. Gorescaffó óta november 20-dikára váratik.

De nem csak Európában bonyolulnak a viszonyok, hanem Ázsiában is. Az, hogy a muszák Gök-Tepénél a tekke turkománoktól keményen megverettek, nem szenved többé kétséget és vesztésük többre mint ezer emberre megy, sőt még több ágyukat is vesztek, most már a hivatalos lapok is beismerik, hogy vesztésük 500 ember, de azzal vigasztalják magukat, hogy egy 20.000 emberből álló turkomán sereget ugrasztottak szét.

Híre jár, hogy az angoloknak sikerült volna a teheráni udvart egy Angliával kötendő szövetségre bírni, sőt némely hírek szerint ezen szövetség már megis kötöttet.

Epen ezen oknál fogva határozta el a muszka kormány Merv elfoglalását bármí áron és bármíno áldozattal. Hely ezen hadjárat minél előbb bevégeztesse, Skoboleff tábornok nevezett volna ki főparancsnokul, kit valamennyi muszka tábornok közt legerélyesebbnek tartanak. A muszák még Merven kívül Heratot is elakarják foglalni. Ez alkalmasint azért történik, hogy a persákat tartásák sakban, ezen körülmény még inkább látszik oda mutatni, hogy Anglia és Persia közt szövetség kötöttet.

Gough tábornok, mint Pasawurból jelentik, a magátokat, kik seregét körül fogták, szétverte. De most 17 ezred érkezik Herátból a felkelő afgánok segítségére, Roberts tábornok Kabulban nyolcz afghánt, kik Cavagnari meggyilkoltatásában részt vettek, kivégeztet.

Garvett Wolselei a transvaaloknak kijelentette, hogy csak akkor fog Anglia Transvaal annexiójáról lemondani, ha a Vaal folyó s a Dra-chensberg hegyen keresztül vissza felé fog folyni. A boerek elkeseredése az angolok ellen nőttön nő, s az angolok a boerek általános felkelésére el lehetnek készülve.

Kossuth leveléből.

Kossuth Lajos Helfy Ignácz örs. képviselőnek levelet írt, melyben válaszol a „Zásztava“ tudósítójá azon megjegyzésére, mintha K. a zsidók emancipációjá ellen nyilatkozott volna előtte. Leveléből adjuk a következőket:

Kedves Barátom! A mult hó vége felé a magyar lapok legtöbbje egy cikket vett át a „Zásztava“-ból, melyben az újdíeki szerb gymnázium egyik tanára nálam tett látogatásáról írva, többek közt azt állítja, mintha én azt mondtam volna, hogy:

„A zsidók teljes emancipációjá addig nem kellene keresztül vinni, míg ők a többi honpolgárokkal társadalmilag és politikailag ki nem egyenlődnék, míg meg nem szűnnek magukat mint különvált idegen elemet tekinteni; hanem csak akkor, ha majd egyedül vallás dolgában fognak különbözni a többi honpolgároktól, mint ez tényleg Anglia, Francia és Olaszországban van.“

Sok mindenféle badarságot összeírált már felőlem egyik másik „látogató“ Nem szoktam vele törődni. Ezzel a badarsággal sem törődném, ha ez állítólagos nyilatkozatnak az nem volt volna következése, hogy zsidó meg most is folyvást egész levélőzőn árad hozzám zsidó-vallású hazafiain köréből, akik, ugylátom, nagyon rá érnek egy újdíeki szerb tanár utazási jegyzetét figyelembe venni; de arra nem értek rá, hogy az én nyilvános életemre és számtalanoszor ismételt nyilatkozataimra csak legkisebb figyelmet is fordítsanak; mert aki engem erre méltatott, az józan észszel csak mégsem lehetne képes rólam ily ostobaságot fölteni.

Nekem ezen levélőzőn nagy alkalmatlanságot okoz, annyival inkább, mert, amint tudja ön, terhes munkával vagyok elfoglalva, melyben haszontalan levelezésekkel zavartatni — nagyon terhemre esik.

Szerb tanár látogatóm csak egyes szavaimat véste emlékezetébe; de azokat kikapkodva akként füzte össze, hogy merőben fonák fogalmat adnak nézetem felől.

Olyan bolondat biz én nem mondtam, sem nem gondoltam, hogy a zsidók teljes emancipációjá addig nem kellene keresztülvinni, míg a többi honpolgárokkal társadalmilag és politikailag ki nem egyenlődnék. Hisz ez annyit tenne, mint az emancipációt sola napjára utasítani.

Emancipáltatniok kell a zsidóknak, hogy „kiegyenlődhessenek.“ E nélkül a kiegyenlődés lehetetlen. — Lehetetlen politikailag, mert a nem emancipált zsidóknak nincs politikai joga: hát miként egyenlődjék ki a „nincs“, meg a „van“? De lehetetlen társadalmilag is, mert csak a jogegyenlőség,

csak az egyenlő szabadság idézhet elő társadalmi kiegyenlődést.

En hát nem azt mondtam, hogy a zsidók teljes emancipációjá addig nem kellene keresztülvinni, míg a többi honpolgárokkal társadalmilag és politikailag ki nem egyenlődnék; hanem azt mondtam, hogy ha száz emancipacionális törvény hozatik is, azért az emancipáció sem társadalmilag, sem politikailag nem lesz teljesen a gyakorlatias életben keresztülve sehol, a hol a zsidók magukat külön-faj gyanánt viselik és szokásaikban, életmódjukban a többi honpolgároktól különvált nép maradnak; teljesen emancipálva csak akkor lesznek, ha szokásaikban, életmódjukban magukat annyira azonosítják a többi honpolgárokkal, hogy köztük és ezek közt az egyedül különbséget csakis a vallás tegye. — E nézet illusztrációjául hivatkozom Anglia, Francia-s különösen Olaszországra, hol, nem ritka kivételkép, mint minálunk, hanem szétében találkozik az ember zsidó-vallású olasz polgárokkal a köz- és polgári élet minden ágaiban, közhivatalokban, parlamentben, még a hadsereg tisztikarában is; — a társaséletben pedig teljességgel nincs semmi elkülönítő vonal köztük és a többi polgár közt. És miért van ez így? Azért, mert annyira beolvadtak az olasz nemzetiségbe; szokásaikban, életmódjukban, társadalmi alkalmazkodásukban tetőtől talpig annyira olaszok, hogy itt a zsidó-minőség nem faj, hanem csakis vallásminőség, s mint ilyen a politikai és társadalmi kiegyenlődésnek nem szolgál akadályul.

Ez az, ami én mondtam; s nem az, ami nekem tulajdonították, de aminek egész nyilvános életem ellentmond.

A deési kiállítás.

Valamennyi hazai kiállítás mindinkább meggyőző bennünket arról, hogy iparunk emelésében a társadalomra és kormányra egyike a legszebb feladatoknak, de e mellett bizonyára a legnagyobb sikernek is, a bőripar terén vár. Minden feltétele megvan az országban az egészséges bőriparnak, egyrészt a nagy piac benn és a keleti tartományokban, másrészt a roppant mennyiségű anyag ugy hazánk, mint a szomszéd országok állattenyésztésében. A bőrikészítésben annak idején mint minden keleti népek, ugy Erdély lakóinak is megvoltak saját specialitásai, hogy többet ne említsünk, ilyen volt a néhány világkiállításon is feltűntést keltő piros kordován, a mely azonban, mondhatnók csaknem az egész magyar bőriparral elve-szett. Nem szorul bizonyításra, hogy a bőrök kikészítése tisztán vegyteni titkokon alapszik. A francziák például chemikusokat küldtek ki Ázsiába a keleti bőrök készítésének elérésére s ez utat árasztották el a világot a juchten, chagrin, saphian, maroquin stb. nevű franczia bőrökkel. Így, a kor színvonalán álló, szaktudósok kezelése mellett működő, chemiai laboratoriummal kiegészített szakiskola megbecsülhetetlen szolgálatot tehetne a hazai bőriparnak, sőt e nemben legnagyobb képzettséggel bíró iparosokat bocsátván szét az országban, eddig nem is sejtett virágzásra emelhetné e nagyfontosságú iparágat.

Egy ilyen szakipariskolának a felállításá an-nál kevésbbé sorozható a szép államok közé, mivel az országának, vagy mondjuk, egy városnak tényleges pénzalapja is megvan reá. Igénytelen nézetünk szerint a székesfehérvári kiállítás tiszta jövedelme ennél helyesebb és üdvösebb célzra állg volna fordítható. Ez ősszeg különböző ipari célokra forgácsoltatván szét, csak csekélységénél fogva is nem biztosítthat magának maradóndó hatást, míg így a kormánynak bizton várható segélyezés mellett elbukott bőriparunk újateremtése képezné a székesfehérvári kiállítás szép állandó emléktét.

Melegen ajánljuk e tervet az intéző körök figyelmébe.

Tudvalevő dolog, hogy a kikészített bőr fel-dolgozása meg lehetős ipara van az országának s cipészaink, eszmiadiaink talán legnagyobb szám-mal vannak, a kik azonban fájdalom, többnyire mind külföldi bőrtel dolgoznak fel, ugyannyira, hogy pl. egyetlen cég Kolozsvárt évenként 10-15 ezer frt értékű bécsi bőrt használ el. Ha már most a mi timáraink készítményeit tekintjük meg a ki-állításon, maguk a bőr felhasználói állítják, hogy aránylag kevés javításra volna szükség, hogy a hazai bőrök némely külföldi hasonló czikkkel versenyre keljenek. Kolozsvárt például az Akesz-man által kiállított barkás lóbor, háromszor ütöttet gubicos talp; Beszterczéről Demgler Gábor bornyubőrei, Braedt Nándor készítményei, Deésről Német Lajos kitünő bornyubőrei nem sok kívánni valót hagynak hátra ugy áruk mint kiállításuk tekintetében s csak egy chemikusra volna még szükség, a ki elárulja nekik a külföldi e nemű bőrök előnyéinek titkait.

A mi bőrfeldolgozó iparunkat illeti, nem hallgathatjuk el az elismerést Cserna István kolozsvári szjgyártó pompás hámai, kantárai, Holstáder F. besztercezi új cipői, Szilágyi Lajos kolozsvári eszmiadia új csizmái, Matucek József és Ferencz Ignác kolozsvári cipészek kitünő munkái felett.

Agyagiparunkra, csaknem szörszerint azt mondhatjuk, a mit bőriparunkra, azzal a különbséggel, hogy a közönséges konyhai használattól eltekintve,